

Het betrekken van medewerkers bij de uitvoering van de RI&E

Medewerkers zijn een belangrijke bron van informatie over veiligheid en gezondheid op het werk. Zij hebben belang bij veilige en gezonde werkomstandigheden. Een RI&E wordt er beter van als medewerkers erbij betrokken worden en ook als er een koppeling wordt gemaakt met de arbocatalogus via www.arbomobiel.nl. De Arboret 2007 schrijft voor dat werknemers en werkgevers samenwerken bij de uitvoering van het arbobeleid. Bij het ontbreken van een ondernemingsraad (OR) of personeelsvertegenwoordiging (PVT) voert u dit overleg met belanghebbende werknemers. Dit betekent dat voorafgaand aan de uitvoering van de RI&E bekeken moet worden op welke wijze de medewerkers betrokken worden bij de uitvoering van de RI&E. Daarnaast heeft – in grotere bedrijven – de OR of PVT nog formele bevoegdheden. Daarbij kunnen uitkomsten van een raadpleging van medewerkers een goede rol spelen in de bespreking tussen OR / PVT en directie.

Doel van de raadpleging van medewerkers is om:

- ü De *mening* en *beleving* van medewerkers over diverse punten in de risico-inventarisatie te kunnen meenemen, zeker de ‘subjectieve’ punten, zoals werkbeleving (stress). Werkbeleving is niet ‘meetbaar’ zonder medewerkers te raadplegen.
- ü Optimaal gebruik te maken van *kennis*, *ervaringen* en *suggesties* van medewerkers: tegen welke onveilige of ongezonde situaties lopen zij aan en welke oplossingen vinden zij denkbaar. Hierbij gaat het dus om het optimaal gebruik maken van alle kennis en ervaring in het bedrijf om zo de risico-inventarisatie zo volledig en zo bruikbaar mogelijk te maken.
- ü De medewerkers bewuster te maken van het belang van het gezond en veilig werken door het opstellen van een RI&E.
- ü Indicaties te krijgen voor het stellen van prioriteiten en dus voor het Plan van Aanpak, omdat er ook rekening gehouden kan worden met datgene wat echt leeft onder het eigen personeel.

Er zijn drie methoden om de medewerkers bij het uitvoeren van de RI&E te betrekken:

1. Methodie 1: Betrekken van medewerkers bij het invullen van de RI&E-vragen zelf. Dit ligt voor de hand, elke organisatie kan in principe delen van de RI&E met medewerkers samen invullen. Een aantal medewerkers kan betrokken worden bij het invullen van de vragenlijsten uit de RI&E. Hun opvattingen worden zo meegenomen in de uiteindelijke beoordeling van de risico's.
2. Methodie 2: Bespreken van relevante onderwerpen in een werkoverleg. Er is een lijst van aandachtspunten samengesteld, die gebruikt kan worden. Zie bijlage 1.
3. Methodie 3: Het door medewerkers laten invullen van een vragenlijst. Bijlage 2 betreft zo'n vragenlijst. Kleine(re) bedrijven zullen vooral gebruik maken van optie 1 of 2, omdat men in een kleine organisatie niet snel aan de slag zal gaan met een vragenlijst voor medewerkers. Optie 3 komt wél in beeld zodra er een preventiemedewerker is aangewezen. Voor de directie kan zo'n vragenlijst een goede manier zijn om te achterhalen wat er leeft onder het personeel, wat de medewerkers vinden van het veiligheidsniveau, of men vindt dat men voldoende geïnformeerd wordt, of men ervaart dat bepaalde risico's daadwerkelijk de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen, waar men 'van wakker ligt' e.d.

Uitkomsten van zo'n vragenlijst kunnen hierover zinvolle indicaties geven. De vragenlijst bestaat uit een aantal onderdelen: algemene vragen, vragen over gevaarlijke situaties en (bijna)ongevallen, fysieke belasting, werkbeleving (stress), gevaarlijke stoffen en schadelijk geluid. Niet elk onderdeel hoeft voor uw bedrijf van belang te zijn, dus u kunt besluiten delen van de vragenlijst niet te gebruiken.

Het is van belang dat de vragenlijsten door de medewerkers anoniem worden ingevuld. Hierdoor voelen medewerkers zich vrijer om de lijst naar waarheid in te vullen. Bij grotere bedrijven dient per medewerker wel aangegeven te worden op welke afdeling hij/zij werkt. Anders is moeilijker vast te stellen waar bepaalde problemen meer/minder voordoen en dus waar meer/minder aan oplossingen gewerkt dient te worden.

Na elk onderdeel kunt u tellen hoeveel vragen met 'ja' of 'nee' zijn beantwoord. Bij het invullen van de RI&E dient u met deze resultaten rekening te houden.

Het onderdeel 'werkbeleving (stress)' wordt op een andere wijze beoordeeld. Hiervoor kan u bijlage 3 als hulpmiddel gebruiken. Per vraag verwerkt u de door de medewerkers gegeven antwoorden. Als u dit gedaan heeft maakt u hiervan een samenvatting (zie voorbeeld). De vragen van deze samenvatting komen letterlijk terug in de RI&E. Deze RI&E-vragen kunt u daarmee dus beantwoorden. Bij vastgestelde problemen komen in het plan van aanpak suggesties hoe hiermee om te gaan.

Kruis aan op welke van de drie genoemde methoden u de medewerkers bij het uitvoeren van de RI&E heeft betrokken:

- De medewerkers zijn zelf direct betrokken bij het invullen van de RI&E-vragen. De volgende personen hebben hieraan deelgenomen:
  - A _____
  - B _____
  - C _____
  - D _____
  - E _____
- De relevante onderwerpen (zie bijlage 1) worden in het werkoverleg besproken. Maak hiervan kort verslag. Wanneer vond deze bespreking plaats en wie waren hierbij aanwezig?
- De medewerkers vullen een vragenlijst in (zie bijlage 2). Bewaar de resultaten van deze vragenlijst.

Bijlage 1

Aandachtspunten voor bespreking in het werkoverleg en/of de personeelsvergadering zijn onder andere:

1. Voorlichting en instructie
2. Werkplekinrichting
3. Veiligheid o.a. werken op hoogte, machineveiligheid, elektrische veiligheid
4. Bedrijfshulpverlening
5. Begeleiding bij ziekteverzuim
6. Wijze van leidinggeven
7. Werksfeer
8. Organisatie van het werk, o.a. planning, beschikbare materialen
9. Beschikbare hulpmiddelen en gereedschappen
10. Werk- en rusttijden
11. Klimaat
12. Hygiëne
13. Gevaarlijke stoffen
14. Samenwerking met derden
15. Lichamelijke belasting o.a. ongemakkelijke houding, tillen
16. Werkbeleving (stress) te veel/weinig werk, stress om andere redenen
17. Schadelijk geluid
18. Oppompen van grotere banden, gebruik bandenkooi
19. Oplossingen voor gezond werk uit de arbocatalogus via www.arbomobiel.nl

Bijlage 2

Vragenlijst voor medewerkers: wat is úw mening?

Vragen over arbobeleid, voorlichting, communicatie. Aandacht voor veilig en gezond werken is in elk bedrijf belangrijk. Hoe vindt u dat wij dat hier in ons bedrijf doen?			
Besteden wij in ons bedrijf voldoende aandacht aan gezond en veilig werken?		- ja -	- nee -
Worden oplossingen uit de arbocatalogus in ons bedrijf actief toegepast (zie www.arbomobiel.nl)?		- ja -	- nee -
Staat het onderwerp gezond en veilig werken regelmatig op de agenda van uw werk-overleg?		- ja -	- nee -
Worden medewerkers voldoende aangemoedigd om mee te denken over verbeteringen?		- ja -	- nee -
Wordt er voldoende gedaan met suggesties die medewerkers hiervoor doen?		- ja -	- nee -
Krijgen medewerkers voldoende informatie en voorlichting over onderwerpen die belangrijk zijn voor gezond en veilig werken?		- ja -	- nee -
Worden ook tijdelijke medewerkers altijd voldoende geïnstrueerd en geïnformeerd, zodat zij goed kunnen zorgen voor hun eigen veiligheid en gezondheid en die van hun collega's?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Aantal vragen met ja / nee beantwoord:		.....	.....

<p>Vragen over gevaarlijke situaties en (bijna-)ongevallen. Gevaarlijke situaties en (bijna-)ongevallen kunnen zich bijvoorbeeld voordoen bij: het werken met machines en apparatuur, werken op hoogte, verlenen van pechservice en het oppompen van grotere banden.</p>			
Weet u hoe u risico's in gevaarlijke situaties kunt voorkomen?		- ja -	- nee -
Vindt u dat uw collega's zelf voldoende bewust zijn van het belang van veilig werken?		- ja -	- nee -
Weet u waar u gevaarlijke of onveilige situaties moet melden?		- ja -	- nee -
Wordt er binnen het bedrijf snel genoeg gereageerd op melding van gevaarlijke of onveilige situaties?		- ja -	- nee -
Worden het materieel en het gereedschap voldoende onderhouden, zodat zij altijd veilig zijn bij gebruik?		- ja -	- nee -
Vindt u dat (bijna)ongevallen voldoende worden gebruikt om oorzaken van de ongevallen op te lossen?		- ja -	- nee -
Wordt er voor gezorgd, dat werkruimtes en werkplek zodanig opgeruimd zijn, dat ongelukken worden voorkomen?		- ja -	- nee -
Bent u bekend met de risico's van het oppompen van grotere banden (niet personen- en bestelwagenbanden)?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Kent u de instructie om deze grotere banden veilig op te pompen?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Wordt u door uw leidinggevende en collega's aangesproken als u deze grotere banden niet volgens de instructie oppompt?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Bent u bekend met de risico's van het verlenen van pechservice langs de weg?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Kent u de instructie om het verlenen van pechservice langs de weg veilig uit te voeren?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Wordt u door uw leidinggevende en collega's aangesproken als u de instructie om het verlenen van pechservice veilig uit te voeren niet volgt?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Aantal vragen met ja / nee beantwoord:		.....	.....

<p>Vragen over fysieke belasting. Zwaar tillen, veel duwen, trekken, lang achter elkaar zitten of staan, in ongemakkelijke houdingen werken kan tot lichamelijke klachten leiden.</p>			
Wordt er bij ons in het bedrijf voldoende aan gedaan om medewerkers te beschermen tegen fysiek belastend werk?		- ja -	- nee -
Zijn er in het bedrijf voldoende hulpmiddelen om overbelasting te voorkomen (bijv. hulpmiddelen die u bij tillen, duwen en trekken ontlasten, stasteunen als u lang achter elkaar moet staan)?		- ja -	- nee -
Heeft u voldoende instructies gekregen hoe u zelf overbelasting van uw lichaam kunt voorkomen?		- ja -	- nee -
Kunt u uw werkzaamheden voldoende afwisselen en zo voorkomen dat uw lichaam voortdurend belast wordt?		- ja -	- nee -
Heeft uw lichamelijke klachten, die mogelijk samenhangen met de fysieke belasting?		- ja -	- nee -
Aantal vragen met ja / nee beantwoord:		.....	.....

Vragen over werkbeleving (stress). Plezier in je werk kan beïnvloed worden door de hoeveelheid en inhoud van je werk en de samenwerking met je collega's.			
Heeft u over het algemeen voldoende tijd om het werk af te krijgen?		- ja -	- nee -
Werkt u in een ontspannen sfeer (niet voortdurend onder tijdsdruk)?		- ja -	- nee -
Werkt u minder dan één keer per week over omdat het werk anders niet af komt?		- ja -	- nee -
Houdt u regelmatig pauze, ook bij drukte?		- ja -	- nee -
Vindt u dat het werk goed wordt verdeeld?		- ja -	- nee -
Vindt u dat er voldoende goed gereedschap en hulpmiddelen zijn om het werk goed te kunnen doen?		- ja -	- nee -
Vindt u dat u voldoende coaching, training of scholing krijgt om het werk goed te kunnen doen?		- ja -	- nee -
Vindt u dat u voldoende hulp krijgt van collega's of uw leidinggevende bij problemen tijdens het werk (bijvoorbeeld bij storingen of wanneer u er niet uitkomt)?		- ja -	- nee -
Hebben u en uw collega's voldoende voor elkaar over en helpen elkaar?		- ja -	- nee -
Vindt u dat uw direct leidinggevende voldoende leiding geeft?		- ja -	- nee -
Vindt u uw werk voldoende uitdagend gezien uw kennis en vaardigheden?		- ja -	- nee -
Voelt u zich gerust over het behoud van uw werk?		- ja -	- nee -
Vindt u dat u bij problemen thuis voldoende op uw leidinggevende kan rekenen?		- ja -	- nee -
Is de omgang tussen u en uw collega's goed (er is geen sprake van pesten, discriminatie, intimidatie, handtastelijkheden van collega's en/of leidinggevende(n))?		- ja -	- nee -
Heeft u een goede relatie met de klanten (klanten vertonen geen lastig gedrag of agressief gedrag)?		- ja -	- nee -

<p>Vragen over gevaarlijke stoffen. Werken met gevaarlijke stoffen (bijvoorbeeld vanwege oplosmiddelen, lasrook, accuzuur) kan (soms groot) gevaar opleveren voor de gezondheid.</p>			
Weet u met welke gevaarlijke stoffen u werkt?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Bent u bekend met de gevaren van de stoffen waarmee u werkt?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Weet u waar u op ons bedrijf de veiligheidsinformatiebladen over deze stoffen kunt vinden?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Tracht ons bedrijf ervoor te zorgen dat u en uw collega's zo min mogelijk met deze stoffen in aanraking komen?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Gebruiken u en uw collega's de persoonlijke beschermingsmiddelen, die nodig zijn om u te beschermen tegen de schadelijke effecten van deze gevaarlijke stoffen?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Wordt u door uw leidinggevende en collega's aangesproken als u uw persoonlijke beschermingsmiddelen niet draagt?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Aantal vragen met ja / nee beantwoord:		.....	.....

<p>Vragen over schadelijk geluid. Schadelijk geluid is een sluipend gevaar. Vaak merk je pas na jaren dat je doof wordt. Wie jarenlang teveel lawaai om zich heen heeft beschadigt zijn gehoor definitief.</p>			
Bent u bekend met de gevaren van schadelijk geluid (van schadelijk geluid is sprake als twee personen met elkaar in gesprek zijn en door de herrie (veel) harder moeten praten om elkaar te kunnen verstaan).	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Wordt u tijdens het werk geconfronteerd met schadelijk geluid?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Tracht ons bedrijf ervoor te zorgen dat u en uw collega's zo min mogelijk met schadelijk geluid worden geconfronteerd?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Biedt ons bedrijf gehoor beschermingsmiddelen aan?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Gebruiken u en uw collega's de persoonlijke beschermingsmiddelen die nodig zijn om u te beschermen tegen schadelijk geluid?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Wordt u door uw leidinggevende en collega's aangesproken als u uw persoonlijke beschermingsmiddelen niet gebruikt?	- n.v.t. -	- ja -	- nee -
Aantal vragen met ja / nee beantwoord:		.....	.....

Bijlage 3

Hulpmiddel voor preventiemedewerker voor totaliseren van onderdeel 'werkbeleving (stress)'.

Instructie voor de preventiemedewerker

- Turf bij elke vraag hoeveel maal er JA is ingevuld en hoeveel maal er NEE is ingevuld.
- Vat de resultaten samen in de tabel op de laatste bladzijde 'tabel samenvatting resultaten'.
- Gebruik deze resultaten bij het maken van de RI&E.

Als u vragen heeft over dit onderdeel dan kunt u terecht bij uw branche organisatie, de vakbonden en/of uw arbodienst.

Vraag:	Aantal keren Ja	Aantal keren Nee
I Vragen over werkdruk		
1	Heeft u over het algemeen voldoende tijd om het werk af te krijgen?	
2	Werkt u in een ontspannen sfeer (niet voortdurend onder tijdsdruk)?	
3	Werkt u minder dan één keer per week over omdat het werk anders niet af komt?	
4	Houdt u regelmatig pauze, ook bij drukte?	
5	Vindt u dat het werk goed wordt verdeeld?	
6	Vindt u dat er voldoende goed gereedschap en hulpmiddelen zijn om het werk goed te kunnen doen?	
7	Vindt u dat u voldoende coaching, training of scholing krijgt om het werk goed te kunnen doen?	
8	Vindt u dat u voldoende hulp krijgt van collega's of uw leidinggevende bij problemen tijdens het werk (bijvoorbeeld bij storingen of wanneer u er niet uit komt)?	
II Vragen over de omgang met collega's en/of leiding		
9	Hebben u en uw collega's voldoende voor elkaar over en helpen elkaar?	
10	Vindt u dat uw direct leidinggevende voldoende leiding geeft?	
III Vragen over ontwikkeling en werkzekerheid		
11	Vindt u uw werk voldoende uitdagend gezien uw kennis en vaardigheden?	
12	Voelt u zich gerust over het behoud van uw werk?	
IV Vragen over de balans werk en privé		
13	Vindt u dat u bij problemen thuis voldoende op uw leidinggevende kan rekenen?	

V Vragen over ongewenst gedrag			
14	Is de omgang tussen u en uw collega's goed (er is geen sprake van ongewenst gedrag zoals pesten, discriminatie, intimidatie, handtastelijkheden van collega's en/of leidinggevende(n))?		
15	Heeft u een goede relatie met de klanten (klanten vertonen geen lastig of agressief gedrag)?		

Tabel samenvatting resultaten

	Samenvatting (te gebruiken voor het invullen van het deel welzijn van de RI&E) <ul style="list-style-type: none"> ○ zet bij elk van de vijf vragen een vink in de kolom die van toepassing is ○ gebruik de informatie voor het invullen van het onderdeel welzijn van de RI&E. 	Hoeveel mensen hebben er last van werkdruk (stress)?		
		Geen (iedereen vult 'ja' in bij de vragen)	Een beperkt deel van de medewerkers (<33%) vult 'nee' in bij de vragen)	Een aanzienlijk deel van de medewerkers (> 33%) vult 'nee' in bij de vragen)
I	Medewerkers ervaren wel/geen hoge werkdruk (vraag 1 t/m 8)			
II	Medewerkers ervaren wel/geen verstoorde omgang met collega's en/of leiding(vraag 9 en 10)			
III	Medewerkers ervaren wel/geen beperkte ontwikkelingsmogelijkheden en/of werkonzekerheid (vraag 11 en 12)			
IV	Medewerkers ervaren wel/geen onbalans tussen werk en privé (vraag 13)			
V	Medewerkers hebben wel/niet te maken met ongewenst gedrag, lastig gedrag, agressie (vraag 14 en 15)			

Bunnik, mei 2010